

Kohtuasi C-364/19

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

7. mai 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunalul Galați (Galați üldkohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

27. veebruar 2019

Hagejad-apellandid:

XU

YV

ZW

AU

BZ

CA

DB

EC

Kostjad-apellandid:

S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Credit Europe Bank NV

Põhikohtuasja ese

Apellatsioonkaebused, mille on esitanud hagejad-apellandid XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB ja EC ning kostjad-apellandid S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

ja Credit Europe Bank NV kohtuotsuse peale, mille tegi Judecătoria Galați (Galați esimese astme kohus, Rumeenia), rahuldades osaliselt hagejate esitatud hagi kostja S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.-ga sõlmitud laenulepingu teatavate tingimuste ebaõigluse tuvastamiseks.

Eelotsusetaotluse ese

Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 1 lõike 2 ja artikli 4 lõike 2 tõlgendamist.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 93/13/EMÜ artikli 1 lõiget 2 ja artikli 4 lõiget 2, nagu neid on tõlgendatud kohtuasjas C-186/16, Andriuc jt, tuleb tõlgendada nii, et kui leping sisaldab vahetuskursiriskiga seotud lepingutingimust, mis tuleneb liikmesriigi õigusnormist, on liikmesriigi kohus kohustatud analüüsima esmajärjekorras direktiivi artikli 1 lõikes 2 nimetatud keelu asjakohasust või seda, kas müüja või teenuste osutaja on täitnud direktiivi artikli 4 lõikes 2 sätestatud tarbija teavitamise kohustuse, ilma et seda tingimust tuleks eelnevalt hinnata direktiivi artikli 1 lõike 2 alusel?

2. Kas direktiivi 93/13/EMÜ artikli 1 lõiget 2 ja artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et kui müüja või teenuste osutaja ei ole enne laenulepingu sõlmimist täitnud tarbija teavitamise kohustust, võib ta tugineda direktiivi artikli 1 lõikele 2 selleks, et vahetuskursiriskiga seotud lepingutingimus, mis tuleneb liikmesriigi õigusnormist, jäetaks ebaõigluse kontrollist välja?

Viidatud liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ (ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes) artikli 1 lõige 2 ja artikli 4 lõige 2

Euroopa Kohtu otsused kohtuasjades C-92/11, RWE Vertrieb, punkt 25; C-34/13, Kušionová, punktid 76 ja 78; C-280/13, Barclays Bank SA; C-119/17, Lupean ja Lupean; C-51/17, OTP Bank ja OTP Faktoring ning C-186/16, Andriuc jt, punktid 27–31

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

1864. aasta tsiviilseadustiku (Codul civil (1864)) artiklis 1578, lepingu sõlmimise kuupäeval – 8. novembril 2007 – kehtinud redaktsioonis, oli sätestatud, et „[...] Laenuka kaasnev kohustus on alati piiratud lepingus sätestatud summaga. Kui kurss peaks enne maksetähtpäeva tõusma või langema, peab võlgnik tagasi

maksma laenatud summa ning ta on kohustatud selle tagasi maksma ainult maksmise hetkel kehtivas valuutas.“

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 8. novembri 2007. aasta laenu- ja garantiilepinguga andis kostja Credit Europe Bank Ipotecar IFN S.A. Bukarest hagejatele-apellantidele XU, YV, ZW ja AU ning NL eluruumi ostmiseks 30 aastaks hüpoteeklaenu, laenusummas 124 700 Šveitsi franki (CHF). 6. aprillil 2014 suri NL, jättes pärijateks hagejad ZW (lehestunud abikaasa) ning BZ, CA, DB ja EC (lapsed).
- 2 Laenu tagasimaksegraafiku kohaselt oli 3. detsembrist 2007 kuni 2. maini 2008 makstav igakuine makse 0 Šveitsi franki, ajavahemikul 2. juunist 2008 kuni 1. novembrini 2011 vahemikus 436,45–498,8 Šveitsi franki ja ajavahemikul 2. novembrist 2011 kuni 2. novembrini 2037 määrati see vahemikku 680,63 Šveitsi franki ja 683,5 Šveitsi franki.
- 3 31. märtsil 2009 loovutas kostja Credit Europe Ipotecar IFN S.A. laenulepingust tuleneva nõude kostjale Credit Europe Bank NV Amsterdam.
- 4 Nii esialgses lepingus, kui ka lepingu 3. oktoobri 2011. aasta lisas, mis on seotud laenu uuesti läbirääkimisega, oli ette nähtud, et kõik vahetuskursi erinevused jäävad laenusajate kanda.
- 5 Laenu väärtus, mis oli lepingu sõlmimise kuupäeval 124 700 Šveitsi franki, võrdus 256 221,09 Rumeenia leuga (RON). 16. märtsil 2015, kui pöörduti Judecătoria Galați (Galați esimese astme kohus, Rumeenia) poole, oli laenu väärtus Šveitsi frangi vahetuskursi 204,12% kasvu tõttu 522 991,8 Rumeenia leud.
- 6 16. märtsil 2015 Judecătoria Galați (Galați esimese astme kohus) esitatud hagi, mida muudeti 8. oktoobril 2015, kostja Credit Europe Ipotecar IFN S.A. vastu, palusid hagejad XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB ja EC kohtul teha otsus, millega kohus tuvastaks muu hulgas vahetuskursi riski hagejate kanda jätmisega seotud lepingutingimuse ebaõigluse ja seega tühisuse ning sellest tulenevalt nõudsid nad, et Šveitsi frangi (CHF) ja Rumeenia leu (RON) vahetuskurss määrataks kindlaks lepingu sõlmimise kuupäeval kehtiva kursi alusel, ja et enamakstud summad makstaks tagasi.
- 7 Hagejad väitsid, et kostja ei olnud neid teavitanud riskist, mis on seotud Šveitsi frangi kallinemisega, sündmusega, mida pank võis oma finantskogemuse põhjal ette näha, ning et see tegevusetus kujutab endast nõustamiskohustuse rikkumist, mistõttu hagejad sidusid end lepinguliselt, omades võetud õiguste ja kohustuste ulatusest moonutatud ja ebareaalset pilti. Nad tuginesid asjaolule, et laenuõustaja (kostja töötaja) tegi neile ettepaneku võtta laen Šveitsi frankides, tuues põhjenduseks, et see laen on pangandusturul kõige soodsam ja riskivaba, kuna Šveitsi frank on valuutaturu kõige stabiilsem valuuta. Samuti väitsid hagejad, et nad palusid laenuõustajal arvutada laenusumma omavääringusse (Rumeenia leu)

ja eurodesse, kuid laenuõustaja teatas, et krediit on ainult Šveitsi frankides. Arvestades, et hagejad ei töötanud pangandussektoris ega olnud neil vajalikke teadmisi valuutaturu kohta, leidsid nad, et neid veendi sõlmima seda tüüpi lepingut ja laenuõustaja selgitas neile, et see on tema tegevusvaldkond ja et nad peavad teda ja pankka usaldama.

- 8 Hagejad palusid tuvastada ka vahetuskursi ja intressimäära arvutamise meetodiga seotud lepingutingimuste ebaõigluse.
- 9 Kostjad Credit Europe Ipotecar IFN S.A. ja Credit Europe Bank NV väitsid, et ebaõigluse tuvastamisega seotud nõue on vastuvõetamatu ja seega ka valuutariski koormust puudutava lepingutingimuse tühisuse nõue, nagu ka nõue määrata Šveitsi frangi – Rumeenia leu vahetuskurss kindlaks lepingu sõlmimise kuupäeval kehtinud kursi alusel, kuna Rumeenia õigusaktidega ei ole ette nähtud võimalust lisada lepingusse kohtu määratud täiendavat lepingutingimust ning direktiiv 93/13/EÜ siin ei kohaldu. Sellega seoses on nad seisukohal, et väidetava lepingulise tasakaalustamatuse küsimust ei tõstatu, arvestades, et laenu teatud valuutas arvestamise reegli kehtestas riigi seadusandja (tsiviilseadustiku artikkel 1578), mitte krediidiasutus. Peale selle on üldist vahetuskursiriski käsitlev teave iga keskmise tarbija jaoks tajutav asjaolu. Samuti selgitasid nad, et ettevõtjal ei ole lepingulist ega seadusest tulenevat kohustust anda teavet vahetuskursiriski olemasolu või valuuta kallinemise või odavnemise kohta ning seetõttu ei saa asuda seisukohale, et finantsasutus, kes ei saanud kindlalt teada Šveitsi frangi valuutakursi arengut, oleks toiminud pahauskselt. Finantsasutuste väidetav käitumine, mida hagejad on pidanud süüliseks, ei ole karistatav ühegi krediidi andmise kuupäeval kehtinud õigusakti ega ühegi praegu kehtiva õigusakti alusel.
- 10 30. jaanuari 2018. aasta kohtuotsusega rahuldab Judecătoria Galați (Galați esimese astme kohus) hagi osaliselt, kuid jättis muu hulgas põhjendamatu tõttu rahuldamata nõude, mis puudutas hagejate kantud vahetuskursiriski koormust puudutava lepingutingimuse ebaõiglust ja seega selle tühisust.
- 11 Esiteks analüüsis kohus kohtuotsuse põhistuses valuutakursiriski, mis on määratletud Rumeenia keskpanga määruses nr 17/2003 (Norma Băncii Naționale a României n. 17/2003) kui valuutakursside kõikumisest tulenev oht kaotada rahas või jääda ilma loodetud tulust. Kuna leping nägi ette, et vahetuskursiriski kannavad hagejad, leidis kohus, et hagiavaldusest ilmneb, et nad sõlmisid lepingu Šveitsi frankides, sest see oli neile soodsam, kuigi neil oli vabadus valida finantsturul laen Rumeenia leudes või muus valuutas kui Šveitsi frank. Kuigi hagejad väitsid, et väidetav vahetuskursiriski lepingutingimus seati neile ilma, et neil olnuks võimalust selle iseloomu mõjutada, leidis Judecătoria Galați (Galați esimese astme kohus), et välisvaluutas 30-aastase tähtajaga laenulepingu sõlmimisel on valuutakursi kõikumise risk eeldatav. Lisaks leidis see kohus, et lepingutingimused, milles on ette nähtud laenusaaaja kohustus maksta krediidi osamakseid Šveitsi frankides, ei tekita olulist tasakaalustamatust poolte õigustes ja kohustustes, kuna neid ei ole seatud üksnes krediidiasutuse kasuks ja et

finantseerimisasutuse pahausksust ei saa kinnitada, kuna ei selgu, et pank oleks hagejatele lepingulist finantstoodet peale surunud.

- 12 Teiseks, seoses ettevõtja kohustusega esitada igakülgne, õige ja täpne teave, mis eeldab ka lepingutingimuste selge ja ühemõttelise koostamise kohustust, et nende mõistmine ei nõuaks erialateadmisi, leidis esimese astme kohus, et vahetuskursiga seotud lepingutingimuste koostamise viisist selgus, et kostjad selgitasid lepingu sõlmimise ajal, et krediidi tagasimaksmine toimub Šveitsi frankides. Laenuandja müüjaks või teenuste osutajaks olemise põhjal ei saa järeldada, et ta teadis Šveitsi frangi valuutakursi arengut või et tal oli võimalik seda ette näha. Lisaks sellele viitab kohus Euroopa Kohtu 4. märtsi 2004. aasta otsusele Cofinoga (C-264/02) turu hea toimimise tingimuste piiridest. Seega ei ole krediidiasutus kohustatud pakkuma eraisikutele finantsnõustamist, vaid esitama ainult oma krediidipakkumuse. Kokkuvõttes leiab esimese astme kohus, et hagejaid on teavitatud pakkumusest, mida nad ise eelistasid.
- 13 Nii hagejad kui ka kostjad esitasid 7. märtsil 2018 ja vastavalt 15. märtsil 2018 esimese astme kohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse.
- 14 Hagejad-apellandid paluvad esimese astme kohtu otsust muuta nii, et tuvastataks, et vahetuskursiriskiga seotud lepingutingimused on ebaõiglased, et vahetuskurs määrataks kindlaks lepingu sõlmimise ajal kehtinud vahetuskursi alusel ja et kohustataks tagasi maksuma enamakstud summad, mis moodustuvad lepingu sõlmimise ajal kehtinud vahetuskursi ja iga osamakse tasumise ajal kehtinud vahetuskursi erinevuse alusel.
- 15 Kostjad-apellandid kordavad oma esimeses astmes antud avaldusi ja kinnitavad, et vahetuskursirisk jääb vaikumisi tarbija kanda seda enam, et müüja või teenuste osutaja ei saa seda riski ette näha, kuna see sõltub välistest teguritest, mis ei allu tema kontrollile. Lisaks on teavet antud nõuetekohaselt ja olulist tasakaalustamatust ei esine. Uuesti on tuginetud laenu teatud valuutas arvestamise põhimõttele ja asjaolule, et see lepingutingimus jääb ebaõigluse seisukohast kohtu kontrollist välja.

Eelotsusetaotluse põhistuse lühikokkuvõte

- 16 Eelotsusemenetluse algatas ametlikult Tribunalul Galați (Galați üldkohus, Rumeenia).
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab eespool viidatud Euroopa Kohtu otsuse RWE Vertrieb (C-92/11) punktile 25, kohtuotsuse Kušionová (C-34/13) punktidele 76 ja 78 ja Euroopa Kohtu otsuse Andriuc jt (C-186/16) punktidele 27–31, milles on nimetatud, et lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel põhikirjasätetel või õigusnormidel, jäävad direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 reguleerimisalast välja.

- 18 Mis puudutab esimest eelotsuse küsimust, siis palub Tribunalul Galați (Galați üldkohus, Rumeenia) määrata kindlaks, kas esimese astme kohus peaks esmajärjekorras analüüsima seda, kas müüja või teenuste osutaja on täitnud tarbija eelneva teavitamise kohustuse või seda, kas laenulepingus on selline lepingutingimus, mille ebaõiglus tuleb kontrolli alt välja jätta.
- 19 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et pärast Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas C-186/16, Andriuc jt, on suurem osa liikmesriigi kohtupraktikast kinnitanud, et teatavate vahetuskursiriski puudutavate lepingutingimuste ebaõigluse korral peab kohus esmajärjekorras hindama seda, kas vaidlustatud lepingusätted põhinevad üksnes riigisisese õiguse normidel (tsiviilseadustikus ette nähtud laenu teatud valuutas arvutamise põhimõtte) ning kas on asjakohane lepingutingimus ebaõigluse kontrolli alt vastavalt direktiivi 93/13/EMÜ artikli 1 lõikele 2 välja jätta. Praktikas ei ole kohtud andnud hinnangut esmajärjekorras müüja või teenuste osutaja lepingueelsele käitumisele, arvestades tema kohustust tarbijat eelnevalt teavitada, mis on krediitlepingu sõlmimisele eelnev tegevus, vaid kõnealuse väljajätmise asjakohasusele.
- 20 Mis puudutab teist eelotsuse küsimust, siis palub Tribunalul Galați (Galați üldkohus, Rumeenia) Euroopa Kohtult tõlgendust juhtumiks, kus kohus hindab esmajärjekorras, kas müüja või teenuste osutaja on täitnud kohustuse tarbijat eelnevalt teavitada, ja tuvastab, et ta ei ole seda kohustust tarbija suhtes seaduses nõutud viisil täitnud ja ei ole tarbijat lepingutingimuste sisust selgelt ja arusaadavalt teavitanud nii, et tarbijal oleks enne lepingu sõlmimist piisav teave, et võimaldada tal teha ettevaatlikku ja teadlikku otsust. Sellisel juhul tekib küsimus, kas müüja või teenuste osutaja, kes ei ole lepinguliselt käitunud heas usus, võib tugineda direktiivi 93/13/EMÜ artikli 1 lõikele 2 selleks, et vahetuskursiriskiga seotud lepingutingimus, mis sisaldab liikmesriigi õigusnormi, jäetaks ebaõigluse kontrolli alt välja.